

Část B: KONTROLNÍ ZÁVĚRY

95/1

Kontrolní závěr z kontroly "Plnění podmínek pro poskytování a využívání dotací a návratných finančních výpomocí ze státního rozpočtu v letech 1993 a 1994 v rezortu zemědělství"

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu (dále jen "NKÚ") na rok 1995 pod číslem 95/1. Kontrolní akci řídil a kontrolní závěr vypracoval člen NKÚ Ing. Zdeněk Rodr.

Cílem kontroly bylo prověřit dodržování zákonů a předpisů, podle kterých se řídí poskytování a využívání finančních prostředků státního rozpočtu v rezortu zemědělství pro účely dotací a návratných finančních výpomocí.

Kontrolní akce byla zaměřena především na prověření systému nakládání s prostředky státního rozpočtu na úrovni centra.

U Ministerstva zemědělství bylo kontrole podrobena obecná řízení dotační politiky (právní úprava prováděcích předpisů, náležitosti smluv, činnost orgánů ministerstva), program "Bionafta" a dotace na zemědělský výzkum, vývoj a ověřovací provozy.

U vybraných územních odborů Ministerstva zemědělství a příjemců dotací bylo kontrolováno zejména dodržování platných předpisů a smluvních podmínek a nakládání s dotačními prostředky z hlediska účelnosti, časovosti a hospodárnosti.

Kontrolovanými osobami byly:

- A. Ministerstvo zemědělství (dále jen "MZe"), Ministerstvo financí (dále jen "MF");
- B. Územní odbory Ministerstva zemědělství (dále jen "ÚO MZe) Pardubice, Ústí nad Orlicí, Mladá Boleslav, Jičín, Děčín, Česká Lípa, Sokolov, Karlovy Vary, Plzeň, Plzeň-jih, Tachov a Jihlava;
- C. Příjemci dotací:

Zemědělské družstvo (dále jen "ZD") Ostretín, ZD Letohrad-Lukavice, ZD Libchavy, ZD Sloupnice, ZD Moravany, ZD Dobronín, ZD Dolní Cerekev, ZD Morkovice, ZD Zdounky a ZD Partutovice, Zemědělské obchodní družstvo (dále jen "ZOD") - Statek Jičín; Agrochem, a. s., Lanškroun; Agropodnik, a. s., Jihlava; Milo, a. s., Olomouc; Morstar, a. s., Kroměříž; Plemko, spol. s r. o., Pardubice; Zemědělská společnost s r. o., Skalsko; Ensta, spol. s r. o., Heřmanov; Galli, spol. s r. o., Velenice; Fyton, spol. s r. o., Odolice; Equi, spol. s r. o., Bořeň-Svinčice; Oleochemie, spol. s r. o., Cheb; Probitas, spol. s r. o., Teplá; Statek Chyšé GENETIC Export, spol. s r. o.; Jih - Agro, spol. s r. o., Kaceřov; ABC, spol. s r. o., Třebíč; Seneco, spol. s r. o., Polná; I. Opatovská, spol. s r. o., Jihlava; Výmyslov, spol. s r. o., Přerov; Uniagris, spol. s r. o., Pěnčín;

Ing. Jaroslav Voženílek, Spytovice; František Míča, Malé Všelisy; František Jenček, Holín; Ladislav Ziebiker, Lužany; MVDr. Milan Pitra, Cvikov; Ing. Miroslav Zušťák, Děčín; Otakar Lhota, Česká Kamenice; Ing. Jan Korf, Žatec; Ing. František Jelínek, Teplice; Ing. Josef Klepsa, Plzeň; František Sekáč, Kosmová; Václav Páník, Toužim; Josef Pelant, Žalmanov; Ing. Jiří Vavřinec, Horní Slavkov; Petr Dubna, Ždírec.

MF bylo uvedeno v seznamu kontrolovaných osob z důvodu součinnosti při kontrolní akci pro účely získání informací týkajících se kontrolované problematiky.

Kontrola byla provedena skupinou kontrolujících Odboru zemědělství, lesního a vodního hospodářství NKÚ a skupinami kontrolujících z oblastních odborů NKÚ v Pardubicích, Mladé Boleslavi, Ústí nad Labem, Mostě, Sokolově, Plzni, Třebíči a Olomouci v období od ledna 1995 do srpna 1996.

Námítky proti kontrolním protokolům podaly tyto kontrolované osoby:

MZe; ÚO MZe Pardubice, Ústí nad Orlicí, Mladá Boleslav, Jičín, Karlovy Vary, Plzeň a Plzeň-jih; ZD Moravany a ZD Sloupnice; Agropodnik, a. s., Jihlava; Milo, a. s., Olomouc; Galli, spol. s r. o., Velenice; Plemko, spol. s r. o., Pardubice; Ing. Jaroslav Voženílek, Spytovice; Ladislav Ziebiker, Lužany a Ing. Jan Korf, Žatec. Námítky byly vypořádány vedoucími skupin kontrolujících rozhodnutími o námitkách.

Odvolení proti rozhodnutí o námitkách podaly:

MZe; ÚO MZe Pardubice, Ústí nad Orlicí, Mladá Boleslav a Jičín; ZD Sloupnice a ZD Moravany. O odvoláních rozhodl senát svými usneseními.

Senát NKÚ (ve složení: Ing. Zdeněk Rodr - předseda, Ing. Karel Bidlo, JUDr. Jiří Drábek, Ing. Jiří Kalivoda, MVDr. Rudolf Němeček - členové) na svém zasedání dne 29. srpna 1996

schválil usnesením č. 95/1/237 kontrolní závěr v tomto znění:

A. Ministerstvo zemědělství

A. I. Oblast řízení dotační politiky (právní úprava prováděcích předpisů, náležitosti smluv, činnost při poskytování dotačních prostředků)

MZe porušilo ustanovení:

1. § 5 odst. 2 zákona č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů:

"Na konkrétní akce nebo předem stanovené okruhy potřeb se poskytují účelové dotace, a to za podmínek stanovených zásadami dotační politiky. Mohou být použity jen na určené účely a podléhají ročnímu zúčtování se státním rozpočtem republiky."

§ 11 odst. 1 a 2 téhož zákona:

"Rozpočtové prostředky mohou být použity pouze v příslušném rozpočtovém roce, a to k účelům, na které byly státním rozpočtem republiky určeny."

"K zabezpečení plynulého hospodaření a řádného plnění závazků lze obecně závazným právním předpisem stanovit odchylky od časového a účelového použití rozpočtových prostředků."

§ 9 zákona č. 331/1993 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 1994:

"Prostředky státního rozpočtu České republiky na rok 1993 poskytnuté jako dotace do rozdělení agrokomplexu a lesnímu hospodářství, nevyčerpané do 31. prosince 1993, se převádějí do příjmů kapitoly 'Všeobecná pokladní správa' v roce 1994 a budou použity ke stejným účelům, na které byly vyčleněny v roce 1993."

MZe nevyčerpané prostředky státního rozpočtu roku 1993 určené zákonem jako neinvestiční dotace podnikatelským subjektům ve výši 503 514 728 Kč převedlo neoprávněně před koncem roku 1993 na účty příjemců namísto do příjmů kapitoly "Všeobecná pokladní správa", a to jako bezúročné návratné půjčky k čerpání v roce 1994 za účelem dofinancování pokračujících podnikatelských záměrů. Kontrolou byly zjištěny případy, kdy podnikatelské záměry příjemců s pokračováním v investování v roce 1994 nepočítaly. Přesto jim byly finanční částky poukázány, ačkoliv měly být se státním rozpočtem zúčtovány a vráceny.

V závěru roku (v měsících listopad - prosinec 1994), MZe poskytlo pro rok 1994 příjemcům dotace na nákup plemenných zvířat na základě předložených zálohových faktur, avšak k věcnému plnění do konce roku nedošlo. Přitom již při poskytování těchto dotací bylo zřejmé, že zooveterinární podmínky pro dovoz plemenných zvířat neumožní splnění účelu do konce roku 1994. Uvedeným postupem, tj. nesplněním dotovaného účelu i časovosti, došlo k porušení ustanovení § 11 odst. 1 zákona č. 576/1990 Sb.;

2. § 43 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, úplné znění č. 47/1992 Sb.:

"Účastníci jsou povinni dbát, aby při úpravě smluvních vztahů bylo odstraněno vše, co by mohlo vést ke vzniku rozporů."

§ 24 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů:

"Ministerstva pečují o náležitou právní úpravu věcí patřících do působnosti České republiky, připravují návrhy ... jiných obecně platných právních předpisů, dbají o zachování zákonnosti v okruhu své působnosti a činí podle zákonů potřebná opatření k nápravě."

§ 3 odst. 1 a 2 písm. d) a § 30 odst. 2 vyhlášky MF ČR č. 205/1991 Sb., o hospodaření s rozpočtovými prostředky státního rozpočtu České republiky a o finančním hospodaření rozpočtových a příspěvkových organizací, ve znění pozdějších předpisů:

"Ústřední orgány hospodaří s rozpočtovými prostředky příslušné rozpočtové kapitoly státního rozpočtu České republiky (dále jen 'kapitola')."

"Jako správce kapitoly ústřední orgán především ... d) usměřňuje a kontroluje hospodaření s rozpočtovými prostředky v rámci kapitoly ..."

"Organizace hospodařící s rozpočtovými prostředky je povinna ... dbát, aby ... plnila úkoly hrazené ze státního rozpočtu republiky nejhospodárnějším způsobem a aby efektivně využívala rozpočtových prostředků."

MZe jako ústřední orgán odpovědný za výkon státní správy v rezortu, za zachování zákonnosti a hospodárné nakládání s finančními prostředky státního rozpočtu nezajistilo ve všech případech jednoznačně, výstižně a důsledně v souladu s platnými právními předpisy, aby se Zásady poskytování dotací a návratných finančních výpomocí (MF ČR č. j. 193/64 693/1992) (dále jen "Zásady 1993") a Prováděcí pokyny pro poskytování dotací a návratných finančních výpomocí v rezortu zemědělství České republiky (MZe ČR č. j. 399/1993 - 200) pro rok 1993 (dále jen "Prováděcí pokyny 1993") i Novelizované zásady pro poskytování dotací a návratných finančních výpomocí ze státního rozpočtu Ministerstva zemědělství v letech 1994 a 1995 (MF č. j. 195/29 678/1994, MZe č. j. 1068/94 - 200) (dále jen "Novelizované zásady 1994 a 1995") staly obecně závazným právním předpisem tím, že by byly uveřejněny nebo oznámeny ve Sbírce zákonů ČR. Proto jsou ustanovení obsažená v prováděcích předpisech účinná (závazná) pro příjemce pouze v tom případě, jsou-li obsahem uzavřené platné smlouvy.

V roce 1993 vydalo MZe pro účely uzavírání smluv o poskytnutí dotací závazný vzor formuláře, který obsahoval podmínky pro všechny dotační formy, tzn. pro bezúročné půjčky, přímé nevratné dotace, úhrady splátek úvěrů a úhrady úroků z úvěrů. Příjemce dotací se v této smlouvě zavázal k plnění všech ustanovení Zásad 1993 i Prováděcích pokynů 1993. Přitom podmínky pro poskytování jednotlivých forem podpor jsou rozdílné a v některých případech se i vzájemně vylučují. Z toho důvodu nelze plnit všechna ustanovení dotačních titulů uvedených v Zásadách 1993 současně. Takto uzavřené smlouvy jsou nejednoznačné. Umožňují různý výklad a nesplňují ustanovení § 43 zákona č. 40/1964 Sb.

Zásady, kterými mělo MZe řídit poskytování dotací v roce 1994 a které nabyly účinnosti 1. 1. 1994, platily jen

do 5. 6. 1994. Od 6. 6. 1994 vydalo MZe Novelizované zásady, které byly ve zbývající části roku 1994 několikrát měněny a doplňovány, např. dne 6. 6., 21. 6., 12. 7., 11. 8. a s datem 4. 10. 1994 byly 28. 12. 1994 vydány tři samostatné doplňky Novelizovaných zásad 1994 a 1995. MZe opakovanými změnami dotačních pravidel v roce 1994 vytvořilo stav, kdy během jednoho rozpočtového roku neexistovaly pro poskytování dotací jednotné, trvale platné podmínky. Nezajistilo včasnou přípravu a ujasnění dotační politiky tak, aby její realizace a čerpání prostředků mohlo probíhat rovnoměrně od počátku rozpočtového roku. Zemědělství podnikatelé tak neměli srovnatelné podmínky pro uplatnění v hospodářské soutěži.

K 31. 10. 1993 činilo čerpání dotací pouze 30 % z celoročního rozpočtového objemu. Tato situace mj. vedla k tomu, že rezortní dotační komise přijala opatření, na jehož základě byly rozpočtové prostředky roku 1993 převedeny k použití v roce 1994. Stejný nedostatek se opakoval i v roce 1994, kdy pokračovalo nerovnoměrné a opožděné čerpání dotačních prostředků a uzavírání smluv. K 30. 9. 1994 bylo projednáno jen 29,1 % z celkového počtu žádostí o dotace.

A. II. Systémové nedostatky zjištěné u příjemců dotací, které mají původ v nesprávném postupu MZe, které porušilo ustanovení:

MZe porušilo ustanovení:

1. § 5 odst. 2 a § 11 odst. 1 zákona č. 576/1990 Sb., v platném znění, (citace uvedena v části A. I.);
2. § 3 odst. 1 a 2 písm. d) a § 30 odst. 2 vyhlášky MF ČR č. 205/1991 Sb., v platném znění, (citace uvedena v části A. I.).

Výše uvedená ustanovení porušilo MZe tím, že jako odpovědný ústřední orgán státní správy:

- poskytlo v uvedených případech dotace ze státního rozpočtu osobám, kterým neměly být poskytnuty;
- odsouhlasilo jako smluvní strana zastupující stát bez odpovídajících podmínek a záruk převod majetku pořízeného za dotační prostředky od fyzické osoby, tj. smluvně odpovědného příjemce, na právnickou osobu - společnost s ručením omezeným, založenou tímto příjemcem dotace a osobou nepodnikající v zemědělství.
Např. Jiřímu Houškovi, bylo MZe z dotačních prostředků v roce 1993 poskytnuto 16 037 000 Kč jako bezúročná návratná půjčka na výstavbu velkoprodejny potravin, v níž měl uskutečňovat prodej vlastní zemědělské produkce, ačkoliv zemědělcem nebyl a vlastním ani řádně pronajatým zemědělským majetkem nedisponoval. Jako součást objektu budovaného z prostředků státního rozpočtu J. Houška v rozporu s podnikatelským záměrem, na který požadoval dotaci, zřídil samoobsluhu, prodejnu masa a uzenin, fitcentrum, disco club a soukromou bytovou jednotku 1 + 4 včetně vybavení. Na doporučení ÚO MZe Plzeň a se souhlasem rezortní dotační komise uzavřelo MZe v Praze s Jiřím Houškou dodatek ke smlouvám o půjčce, jímž jeho závazky pře-

vedlo na spol. s r. o. Agromarket - Impuls, kterou ještě s jedním společníkem založil. MZe s tímto převodem závazků souhlasilo, aniž si vyhradilo odpovídající majetkové záruky a návratnost pohledávky státu;

- nedostatečným nebo chybným stanovením podmínek pro poskytování a využívání dotací v některých předpisech, které vydalo, a v některých smlouvách, které uzavřelo, umožnilo příjemcům dotací spekulativní nakládání s finančními prostředky státu:

Např. Ing. Josef Klepsa si od Pozemkového fondu ČR pronajal půdu a současně požádal o dotaci - půjčku v částce 694 158 Kč na nákup 150 ks chovného skotu, kterou v říjnu 1993 obdržel. Zvířata nakoupil, záhy je však dílem rozprodal, dílem došlo k jejich úhynu. V době kontroly dne 19. 4. 1995 se z nakoupeného stáda nenacházel u příjemce ani jeden kus. Peníze získané prodejem dobytka použil k jiným účelům. ÚO MZe Karlovy Vary tyto skutečnosti nezjistil, i když Novelizované zásady 1994 a 1995 v části A odst. 7 písm. b) ukládají povinnost kontrolovat, jak plní příjemci dotací podmínky smlouvy;

MVDr. Milan Pitra si od Pozemkového fondu ČR pronajal 338 ha půdy a na základě toho požádal o dotaci ve výši 2 033 460 Kč na její zatravnění. Tuto částku obdržel, zatravnění neprovedl. Předpisy, které MZe s MF pro poskytování dotací vydalo, umožňují poskytnutí státních dotací již na základě uzavřené smlouvy, aniž by musel splnění účelu doložit věcným plněním;

- poskytlo dotace na udržování a zlepšování genofondu hospodářských zvířat a na kontrolu užitkovosti (dále jen "KU") v případech, kdy o počtech zvířat v KU nebyly nejen u MZe, ale ani u příjemce jednoznačné a spolehlivé údaje:

MZe uzavřelo v roce 1994 s firmou Plemko, spol. s r. o., 6 smluv o poskytnutí dotací mimo jiné na nákup insemináčnických dávek spermatu plemenných býků na udržování a zlepšování genetického potenciálu skotu a dotace na KU podle dotačního titulu 2. A. d) Novelizovaných zásad 1994 a 1995. Podmínkou pro poskytnutí dotace na KU je skutečnost, že příslušná zvířata jsou podle ustanovení Zásad a zákona č. 240/1991 Sb., o šlechtění a plemenitbě hospodářských zvířat, zapsána v seznamu zvířat v KU. Při kontrole bylo zjištěno, že na MZe přesný seznam zvířat v KU není k dispozici. Současně bylo zjištěno, že Státní plemenářský podnik Praha, který je z pověření MZe kompetentní organizací k vedení KU, a Česká inspekce pro šlechtění a plemenitbu, která jej kontroluje, udávají rozdílné (pokud jde o počty kusů zvířat) mnohdy vzájemně nesrovnatelné údaje. Bylo tak mj. prokázáno, že MZe poskytovalo dotace na udržování a zlepšování genetického potenciálu zvířat, resp. na KU, aniž mělo spolehlivé údaje o počtech těchto zvířat.

A. III. Program "Bionafta"

MZe porušilo ustanovení:

1. § 5 odst. 2 zákona č. 576/1990 Sb., v platném znění, (citace uvedena v části A. I.);

2. § 3 odst. 2 písm. d) a § 30 odst. 2 vyhlášky MF č. 205/1991 Sb., v platném znění, (citace uvedena v části A. I.);

3. § 22 zákona č. 2/1969 Sb., ve znění pozdějších předpisů:

"Ministerstva zkoumají společenskou problematiku v okruhu své působnosti, analyzují dosahované výsledky a činí opatření k řešení aktuálních otázek. Zpracovávají koncepce rozvoje svěřených odvětví a řešení stěžejních otázek, které předkládají vládě České republiky."

§ 24 téhož zákona:

"Ministerstva pečují o náležitou právní úpravu věcí patřících do působnosti České republiky; připravují návrhy zákonů ČNR a jiných závazných právních předpisů; dbají o zachovávání zákonnosti v okruhu své působnosti a činí podle zákonů potřebná opatření k nápravě."

Při realizaci programu podpory technického využívání obnovitelných zdrojů energie v zemědělství, do něhož tzv. program "Bionafta" patří, MZe nesplnilo svou povinnost tím, že:

- nevytvořilo odpovídající legislativní a ekonomický rámec pro výrobce i uživatele bionafty, který je pro úspěšnou realizaci programu nezbytný;
- uvedlo do plošné realizace vývojově nezralý program, aniž předem zajistilo jeho náležitou výzkumnou a vývojovou přípravu a prověření ekonomických a obchodně marketingových podmínek tak, aby jeho realizace jak z hlediska poskytovaných dotací, tak zúčastněných podnikatelů nekončila neúčelným vynaložením prostředků;
- rozsáhlou dotační podporou programu "Bionafta" ze státních prostředků vyvolalo dojem, že jde o ujasněný dlouhodobý zemědělský restrukturalizační program a u podnikatelské veřejnosti podnítilo zájem příslušné výrobní zařízení realizovat a vkládat vlastní kapitál;
- jako orgán odpovědný za vývozní a dovozní politiku v oblasti zemědělských komodit dalo souhlas k vývozu řepkového semene do zahraničí v době, kdy pro výrobu bionafty byl na trhu jeho nedostatek. Pro výrobce se za těchto podmínek stala produkce ekonomicky ztrátová;
- se nezabývalo vyhlášeným programem systematicky a koncepčně jak v přípravě, tak v jeho realizaci. Za jeho plnění by mělo nést odpovědnost.

Výše uvedená porušení předpisů vyplývají z výsledků kontrol provedených u 10 výrobců bionafty, jimž byla poskytnuta bezúročná půjčka v celkové výši 280 146 tis. Kč. Bylo zjištěno, že ani v jednom případě nebyla výroba bionafty uvedena do provozu ve lhůtě a kapacitě podle podmínek, za nichž byly prostředky státního rozpočtu poskytnuty. Nebyl tedy splněn účel, cíl a časové použití prostředků státního rozpočtu v rámci celého programu, který tak nepřinesl očekávané účinky, přičemž na jeho realizaci bylo vynaloženo u celkem 19 podnikatelů v ČR více než 664 mil. Kč.

K tomu bylo zjištěno:

- Tím, že MZe přistoupilo k rozsáhlé finanční podpoře objektů na výrobu bionafty, převzalo ve smyslu příslušných ustanovení zákona č. 576/1990 Sb. a vyhlášky MF č. 205/1991 Sb. odpovědnost za hospodárné a efektivní vynakládání těchto prostředků a za splnění účelu a cílů, na něž byly tyto prostředky vynaloženy.
- MZe neprovádělo dostatečně a včas účinnou kontrolu, která by odhalila nedostatky, na které je poukazováno, a neiniciovalo opatření k zjednání nápravy.
- Při přípravě a projednávání návrhu programu "Bionafta" na úrovni federální i republikové vlády bylo v podkladových materiálech zdůrazněno, že předpokladem úspěšné realizace programu je vytvoření odpovídajících ekonomických a legislativních podmínek pro výrobce i uživatele bionafty a že je mj. třeba zajistit konkurenceschopnost bionafty vůči motorové naftě z ropy. MZe ČR, které realizaci programu převzalo do své působnosti, vytvoření uvedených podmínek nezajistilo.
- Ověřovací provoz na výrobu bionafty, který MZe v ZD Dolany u Náchoda financovalo z dotačních prostředků v letech 1992 - 1993 částkou 8 316 tis. Kč a který měl poskytnout prověřené podklady pro realizaci programu "Bionafta" probíhal bez řádného vedení, doposud není dokončen a potřebné poznatky pro program, který je již plošně realizován, neposkytl.
- MZe rozsáhlým poskytováním dotací na výrobu bionafty podnítilo u podnikatelské veřejnosti zájem o investování do programu, který nebyl ujasněným restrukturalizačním záměrem, ani nebyl technicky, ekonomicky a obchodně řádně připraven. Tím došlo jak k rizikovému vynakládání prostředků státního rozpočtu, tak k ekonomickému ohrožení podnikatelských subjektů, které se programu zúčastnily.
- MZe ve své vývozní a dovozní politice nezajistilo regulaci vývozu řepkového semene. Bylo zjištěno, že Licenční správa Ministerstva průmyslu a obchodu na základě kladného stanoviska MZe a Státního fondu tržní regulace v zemědělství udělila vývozní licence všem vývozcům řepkového semene, kteří o to požádali. Nedostatek řepkového semene a jeho vyšší ceny se velmi nepříznivě projeví u výrobců bionafty.
- V organizační struktuře MZe nebyl a není zřízen útvar, který by se systematicky, koncepčně a v potřebných souvislostech zabýval problémy spojenými s přípravou a realizací programu bionafta.

A. IV. Dotace na zemědělský výzkum, vývoj a ověřovací proozy

MZe porušilo ustanovení:

1. § 5 odst. 2 zákona č. 576/1990 Sb., v platném znění, (citace uvedena v části A. I.);
2. § 30 odst. 2 vyhlášky MF č. 205/1991 Sb., v platném znění, (citace uvedena v části A. I.);
3. čl. 2 odst. 1 Zásad 1993, které mezi obecnými podmínkami pro poskytování dotací - půjček, mj. stanoví:

"Žadatel: ...

b) vykonává podnikatelskou činnost v zemědělství, ... v souladu s příslušnými zákony, ...

Nedílnou součástí žádosti o dotaci - půjčku, je podnikatelský záměr ..., který prokazuje jednak účelnost a finanční zajištění jeho celé realizace a jednak návratnost uložených prostředků. "

4. čl. 1 odst. 2 Zásad 1993 a současně odst. 3 dotačního titulu VII Prováděcích pokynů 1993, která mj. stanoví:

"V Prováděcích pokynech budou ... stanoveny případné další podmínky ... specifické pro jednotlivé dotované účely. "

"Žádost musí být doložena:

- a) dokladem o registraci,*
- b) kladným vyjádřením expertní skupiny odboru vzdělávání a výzkumu,*
- c) prohlášením a ověřením novosti řešeného problému a stavu ochrany duševního vlastnictví jednotlivých řešení souvisejících s úkolem,*
- d) studií výzkumného úkolu nebo projektu. "*

5. čl. 2 odst. 4 a čl. 7 odst. 3 a 4 Zásad 1993 a současně odst. 3 dotačního titulu VIII Prováděcích pokynů 1993, která mj. stanoví:

"Dotace lze poskytnout pouze účelově na vynaložené finanční prostředky v běžném roce. "

"Příjemce dotace - půjčky je povinen předložit příslušnému útvaru MZe ČR doklady vztahující se pouze k účelu poskytnuté dotace - půjčky. "

"Příslušný útvar MZe ČR prověří věcnou správnost dokladů předložených dle odstavce 3) s tím, že tímto není dotčeno právo následné kontroly. Současně zajišťuje archivaci těchto dokladů. "

"Žádost musí být doložena:

- a) vyjádřením výzkumného ústavu, že řešení splňuje podmínky aplikace výzkumného úkolu, nebo aplikace zahraničního poznatku a kladným stanoviskem expertní skupiny odboru vzdělávání a výzkumu MZe ČR,*
- b) dokladem o registraci,*
- c) podnikatelským záměrem, ... "*

Vzhledem k tomu, že řešení výzkumných úkolů probíhalo několik let a dotace byla poskytnuta pouze na rok 1993, měla smlouva přesně vymezit účel, k jakému se dotace poskytla. Poněvadž takové vymezení smlouvy neobsahuje, nelze z jejích obsahu zjistit, k jakému konkrétnímu účelu byly prostředky státního rozpočtu určeny, ani provést kontrolu, jak byly skutečně použity.

- MZe poskytovalo do oblasti výzkumu a vývoje rozsáhlé prostředky státního rozpočtu, aniž zajistilo hospodárné a efektivní nakládání s těmito prostředky a s dosaženými výsledky.

- Žádost o dotaci, která je podmínkou pro její poskytnutí, mělo MZe posoudit a trvale archivovat. Při kontrole byla žádost o dotaci k dispozici pouze u 4 z 87 dotovaných výzkumných úkolů a pouze u 13 z 26 dotovaných ověřovacích provozů.

- Zásady v čl. 2 odst. 1 stanoví, že dotace se poskytují osobám vykonávajícím podnikatelskou činnost, tzn. činnost, jejímž výsledkem jsou prodejné výrobky, zboží, služby či jiné obchodně realizovatelné hodnoty. Naplněním účelu dotované výzkumné činnosti proto měl být obchodně směřitelný výzkumný výsledek. U většiny kontrolovaných dotačních případů obchodně směřitelný výzkumný výsledek chybí.

Zjištěné nedostatky u dotací na výzkum a vývoj:

- studie výzkumného úkolu nebyla doložena v 9 případech z 87 výzkumných úkolů dotovaných částkou 57 054 370 Kč,
- kladné vyjádření expertní skupiny bylo doloženo pouze ve 4 případech, v 21 případech bylo nahrazeno odborným vyjádřením MZe, v ostatních 62 případech nebylo doloženo vůbec,
- doklad o registraci nebyl doložen v 84 případech,
- prohlášení o ověření novosti řešeného problému a stavu ochrany duševního vlastnictví nebylo předloženo ani u 1 z 87 poskytnutých dotací na výzkum a vývoj.

Zjištěné nedostatky u dotací na ověřovací provozy:

- vyjádření výzkumného ústavu, že řešení splňuje podmínky aplikace výzkumného úkolu nebo zahraničního poznatku, nebylo předloženo ve 20 z 26 dotovaných případů,
- stanovisko expertní skupiny nebylo doloženo u 21 z 26 dotovaných provozů,
- doklad o registraci nebyl doložen u 17 z 26 dotovaných provozů,
- podnikatelský záměr nebyl u gesčního odboru k dispozici u 15 z 26 dotovaných provozů,
- v 18 z 26 dotovaných provozů jde o stavební akci, přičemž pouze v 1 případě byla doložena kompletní stavební dokumentace ve smyslu platných předpisů,
- doklad o vlastnictví nebo nájmu nebyl doložen ve 21 z 26 dotovaných provozů.

A. V. Příklady nesprávného nakládání s dotačními prostředky v rámci rozpočtové kapitoly "Ministerstvo zemědělství"

MZe porušilo ustanovení:

1. § 5 odst. 2. a § 11 odst. 1 a 2 zákona č. 576/1990 Sb., v platném znění, (citace uvedena v části A. I.);

2. § 7 odst. 1 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, v platném znění:

"Účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví úplně, průkazným způsobem a správně tak, aby věrně zobrazovalo skutečnosti, které jsou jeho předmětem. "

3. § 3 odst. 1 a 2 a § 30 odst. 2 vyhlášky MF č. 205/1991 Sb., v platném znění, (citace uvedena v části A. I.)

MZe v roce 1990 zakoupilo neoprávněně od akciové společnosti Agrobanka Praha za prostředky státního rozpočtu 530 ks akcií v ceně 100 000 Kč za jednu v úhrnné hodnotě 53 mil. Kč. Tím porušilo rozpočtovou kázeň a finanční úřad, který tuto neoprávněnou transakci zjistil, předepsal MZe odvod částky 53 mil. Kč do státního rozpočtu a současně vyměřil penále ve stejné výši 53 mil. Kč. Po odvolacím řízení a jednání až na úrovni ministrů rozhodl ministr financí, že penále bude prominuto, avšak k prominutí odvodu 53 mil. Kč neshledal důvod. MZe zajistilo předepsaný odvod blokáci částky 53 mil. Kč v rozpočtu dotací do agrárního potravinářského komplexu (dále jen "APK") na rok 1993, nakoupené akcie si ponechalo a doposud je má ve svém držení.

MZe v roce 1994 poskytlo z dotačních prostředků jako návratnou finanční výpomoc (bezúročnou návratnou půjčku) státnímu podniku Litoměřické mrazírny částku 130 261 627,50 Kč, tj. 4 342 054,25 USD, k úhradě dluhu a úroků z dlužné částky firmě Unilever. Úhrada dluhů a úroků z dluhů zahraniční firmě není žádným dotačním titulem, ale je poskytnutím záruk, respektive přijetím ručitelských závazků za jiné právní subjekty a nelze ji z dotačních prostředků státního rozpočtu podle současně platných předpisů provádět. Obecně závazný právní předpis, kterým by taková výjimka mohla být udělena, nebyl vydán.

MZe rozpočtové prostředky ve výši 285 mil. Kč určené na dotace do APK použilo k financování výzkumu, zemědělských učilišť, prací v lesích atd., ačkoliv platné předpisy užití dotačních prostředků k těmto účelům neumožňují. Obecně závazný právní předpis, kterým by výjimka k uvedenému použití dotačních prostředků byla udělena, vydán nebyl.

MZe neoprávněně (duplicitně) poskytlo firmě Galli, spol. s r. o., Velenice, bezúročnou půjčku ve výši 6 004 tis. Kč, aniž tento případ v účetnictví dotační agendy vůbec zjistilo. Ani ve výsledku ročního rozpočtu hospodaření a v závěrečném účtu nebyla tato chyba odhalena a byla přenesena i do podkladů pro vypracování státního závěrečného účtu ČR.

B. Územní odbory MZe

ÚO MZe porušily ustanovení:

1. § 5 odst. 2 zákona č. 576/1990 Sb., v platném znění, (citace uvedena v části A. I.)

a současně

bodů 3a) části A Novelizovaných zásad 1994 a 1995 a podmínek uvedených u dotačního titulu 1. D, kde se mj. uvádí:

"Územní odbor žádost posoudí z hlediska formální správnosti a postoupí k rozhodnutí MZe ..."

"1. D) Údržba trvalých travních porostů (dále TTP) v roce 1994, resp. v roce 1995 ..."

Obsah žádosti: ...

e) nájemní i podnájemní smlouva (předkládá nájemce), ..."

Uvedená ustanovení zákona a Novelizovaných zásad porušil ÚO MZe Jihlava tím, že v roce 1994 převzal žádosti podnikatelských subjektů o dotace na údržbu TTP, potvrdil jejich formální správnost a aniž by je řádně prověřil, postoupil je MZe k rozhodnutí. Bylo zjištěno, že žádosti neobsahovaly nájemní smlouvy na pozemky s TTP, jejichž údržba byla předmětem dotace. Žádosti Agrodružstva Stonařov a ZOD Luka nad Jihlavou obsahovaly pouze čestné prohlášení žadatele, že má na pozemky, na které požaduje dotaci, uzavřeny nájemní smlouvy s jejich vlastníky. Žádost ZD Dobronín obsahuje pouze seznam vlastníků pozemků, se kterými je sepsána nájemní smlouva.

Na základě nesprávně ověřených žádostí, které neobsahovaly předepsané náležitosti, byla poskytnuta dotace na TTP v celkové výši 3 12 765 Kč;

2. § 5 odst. 2 a § 11 odst. 1 zákona č. 576/1990 Sb., v platném znění, (citace uvedena v části A. I.)

a současně

čl. 2 odst. 1 písm. b) a c) a odst. 2 Zásad 1993, kde je mj. stanoveno:

"Žadatel: ..."

b) vykonává podnikatelskou činnost v zemědělství, ... v souladu s příslušnými zákony,

c) neobdržel na daný účel dotaci, resp. finanční příspěvek z jiných zdrojů ..."

"V případě nájmu budov a půdy lze poskytnout dotaci - půjčku za podmínky uzavření nájemní smlouvy, zaručující dobu hospodaření stanovenou v Průvodčích pokynech."

Uvedená ustanovení porušil ÚO MZe Plzeň tím, že poskytl dotační prostředky (návratnou bezúročnou půjčku) J. Houškovi, který nebyl podnikatelem v zemědělství a nesplňoval základní podmínku pro poskytnutí půjčky a předložil neplatnou nájemní smlouvu o nájmu zemědělského majetku (smlouva nebyla uzavřena s vlastníky pozemků, ale s nájemci, kteří nebyli oprávněni pozemky dále pronajímat). ÚO MZe nezkoumal platnost smlouvy a poskytl půjčku příjemci, který na tentýž účel obdržel finanční podporu také z jiných zdrojů;

3. § 11 odst. 1 zákona č. 576/1990 Sb., v platném znění, (citace uvedena v části A. I.)

Uvedené ustanovení porušil ÚO MZe Pardubice tím, že uzavřel s příjemci dotací dodatky ke smlouvám na dovoz genofondu v roce 1994, v nichž povolil přesun věcného plnění smluv z roku 1994 do roku 1995. Šlo o celkovou částku 7 200 440 Kč, z toho o 5 105 000 Kč u ZD Moravany a o 2 095 440 Kč u firmy Plemko, s. r. o., Pardubice, poskytnutých jako 50% nevratná dotace na nákup

plemenných zvířat před koncem roku 1994 (listopad, prosinec), kdy bylo zřejmé, že s ohledem na zooveterinární podmínky dovozu je dodržení termínu nereálné. Dodatky ke smlouvám byly uzavřeny na základě pokynu ředitele zemědělství MZe v rozporu s ustanoveními zákona.

Obdobným způsobem porušil ustanovení zákona ÚO MZe Ústí nad Orlicí tím, že stejným způsobem poskytl dotace v roce 1994 v částce 4 500 000 Kč ZD Sloupnice na nákup plemenného skotu a povolil přesun věcného plnění do roku 1995;

4. § 3 odst. 2 písm. d) vyhlášky MF č. 205/1991 Sb., v platném znění, (citace uvedena v části A. I.)

a současně

bodů 7 b) části A Novelizovaných zásad 1994 a 1995, kde je mj. stanoveno:

"b) MZe je povinno provádět kontrolu příjemců dotace, návratné finanční výpomoci, zda plní podmínky smlouvy, ..."

a § 8 odst. 1 a § 12 odst. 1 a 2 písm. e) zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, kde je mj. stanoveno:

"Tímto kontrolním řádem se řídí postup při výkonu kontroly."

"Povinností kontrolních pracovníků je zjistit při kontrole skutečný stav věci. Kontrolní zjištění jsou kontrolní pracovníci povinni prokázat doklady."

"Kontrolní pracovníci jsou dále povinni:

e) pořizovat o výsledku kontroly kontrolní protokol, ..."

Uvedená ustanovení porušil ÚO MZe Pardubice tím, že nepostupoval při kontrolách příjemců dotací v souladu s ustanoveními kontrolního řádu zákona č. 552/1991 Sb., zejména nesplnil povinnost kontrolních pracovníků zjistit při kontrole skutečný stav věci a prokázat kontrolní zjištění doklady. V roce 1993 provedl 49 kontrol u příjemců dotací, z toho 41 kontrol ukončil předáním a podepsáním zápisů z kontroly příjemcem. Například při kontrole 19. 5. 1994 a 10. 8. 1994 nezjistil a neuvedl v zápisech z kontroly skutečný stav věci, a to, že příjemce dotace nedovezl smluvně dohodnutý počet plemenných jalovic ze Švédska přesto, že mu na dovoz byla poskytnuta dotace. ÚO MZe nezjistil, že finanční prostředky ze státního rozpočtu byly použity neoprávněně, ale konstatoval, že nedostatky zjištěny nebyly. Svá zjištění neprokazoval doklady. Porušil i další ustanovení tím, že o kontrolních zjištěních nese-psal protokoly, ale pouze zápisy. V nich nejsou označeny právní předpisy, které byly porušeny, není uveden předmět kontroly, ani rozsah zjišťovaných skutečností. Chybí podpisy kontrolních pracovníků i kontrolovaných osob.

Také ÚO MZe v Ústí nad Orlicí porušil uvedená ustanovení, při provádění kontrol u příjemců dotací za rok 1993. NKÚ zjistil u 13 zápisů z celkem 82 kontrol, že o výsledcích kontrol nebyly pořizeny protokoly ale zápisy, ve 2 případech v nich nebyly označeny právní předpisy,

k jejichž porušení došlo, a ve 4 případech není uveden popis zjištěných skutečností. Kontrolní zjištění nejsou prokázána doklady;

5. § 30 odst. 2 vyhlášky MF č. 205/1991 Sb., v platném znění, (citace uvedena v části A. I.)

a současně

čl. 2 odst. 1 a 5 Zásad 1993, která mj. stanoví:

"Nedílnou součástí žádosti o dotaci - půjčku je podnikatelský záměr ..."

"Půjčku lze poskytnout pouze na účely uvedené ve smlouvě, které vyplývají z podnikatelského záměru."

V Prováděcích pokynech 1993 je uvedeno podrobné členění dotovaných účelů definovaných v článku 1 Zásad. U dotčeného titulu III. těchto Pokynů je v názvu uvedeno: *"Podpora technického využívání obnovitelných zdrojů v zemědělství ..."* a v bodě 1. a) tohoto titulu je jako předmět dotace - půjčky uvedeno: *"pořízení kapacit na zpracování biomasy pro technické účely"*.

Z uvedeného vyplývá, že smyslem a cílem podpory bylo dosažení technického využívání kapacit pro výrobu, a nikoliv pouze postavení kapacity a její nevyužívání. Výše uvedená ustanovení porušil ÚO MZe Ústí nad Orlicí tím, že nestanovil ve smlouvě s příjemcem půjčky Agrochem, a. s., Lanškroun podmínky tak, aby příjemce realizoval stavbu výroby bionafty a hydraulických olejů podle svého podnikatelského záměru - realizovat výrobu bionafty tisíc tun/rok do 31. 12. 1993 - přestože na základě tohoto podnikatelského záměru mu byla půjčka v částce 9 121 000 Kč pro rok 1993 MZe přiznána. ÚO MZe stanovil termín dokončení stavby do 31. 12. 1994 a předmět půjčky "výrobu bionafty a hydraulických olejů", tedy lhůtu realizace o rok delší a jiný předmět realizace, než byl uveden v podnikatelském záměru.

Agrochem použil půjčku na výstavbu výroby bionafty a v souladu se smlouvou ji do 31. 12. 1994 dokončil. Uvedl však, že využití výroby za stávající výše nákladů považuje za nerentabilní, a proto nevyrábí. Tuto informaci zaslal i na MZe. Důsledkem výše uvedeného postupu bylo, že prostředky státního rozpočtu roku 1993 nebyly vynaloženy hospodárným a efektivním způsobem, neboť účel - výroba bionafty jako ekologické pohonné hmoty, nebyl splněn. Státní prostředky byly použity k neproduktivní investici;

6. čl. 1 odst. 1 a 2 Zásad 1993, která mj. stanoví:

"Dotace a návratné finanční výpomoci (dále jen půjčky) lze poskytnout k následujícím účelům: ..." [Jsou specifikovány pod písm. a) - f.)]

"Podrobnější členění dotovaných účelů ... bude stanoveno v Prováděcích pokynech ...",

a Prováděcích pokynů 1993 - dotační titul - I. B. odst. 1 písm. e), kde se mj. stanoví:

"Předmět dotace: ..."

e) založení trvalých porostů (travní porosty, sady, chmelnice apod.), ..."

Uvedená ustanovení porušil ÚO MZe Sokolov tím, že uzavřel smlouvu o poskytnutí půjčky ve výši 144 000 Kč s firmou Jih - Agro, s. r. o., Kaceřov na založení trvalých porostů - řepka. Řepku jakožto jednoletou technickou plodinu nelze pokládat za trvalý porost;

7. čl. 2 odst. 1 písm. b) a čl. 7 odst. 4 Zásad 1993, které mj. stanoví:

"Žadatel: ...

b) vykonává podnikatelskou činnost v zemědělství, vodním hospodářství nebo hospodaří na lesním fondu v souladu s příslušnými zákony, ..."

"Příslušný útvar MZe ČR prověří věcnou správnost dokladů předložených ..."

Citovaná ustanovení porušil ÚO MZe Plzeň-jih tím, že neprovedl věcnou správnost dokladů, které firma Agricós, spol. s r. o., Stod, předkládala k žádosti o dotace, poskytl této firmě bezúročnou půjčku 6 396 000 Kč a vedl s ní jednání přesto, že tato firma nebyla zapsána v obchodním rejstříku, neměla tedy právní subjektivitu a tím ani oprávnění k podnikatelské činnosti v souladu s příslušnými zákony;

8. čl. 2 odst. 2 Zásad 1993, kde je mj. uvedeno:

"V případě nájmu budov a půdy lze poskytnout dotaci - půjčku, za podmínky předložení uzavřené nájemní smlouvy, zaručující dobu hospodaření stanovenou v Prováděcích pokynech ... Zároveň musí být předložen písemný souhlas pronajímatele s realizací podnikatelského záměru, na který je dotace - půjčka požadována."

Současné je v Prováděcích pokynech 1993 v odst. 6. u dotačního titulu III. stanovena podmínka:

"...: minimální doba podnikání v předmětu činnosti, na kterou byla poskytnuta dotace, je 7 let ..."

ÚO MZe Děčín porušil ustanovení tím, že schválil žádost a poskytl bezúročnou půjčku příjemci Ing. Zušřákovi ve výši 1 540 300 Kč na stavbu malé vodní elektrárny, když předložil komisi nájemní smlouvy na pozemky dotčené stavbou, které byly uzavřeny na dobu neurčitou s možností výpovědi před uplynutím stanovené lhůty. Tak nebylo zabezpečeno užívání pozemku po předepsanou dobu sedmi let;

9. čl. 2 odst. 5 Zásad 1993, kde je mj. stanoveno:

"Půjčku lze poskytnout pouze na účely uvedené ve smlouvě, které vyplývají z podnikatelského záměru ... V případě, že realizace podnikatelského záměru pokračuje ještě v roce 1994 může být půjčka poskytnuta na realizaci celého záměru ... V těchto případech se schválená půjčka uvolňuje příjemci postupně stanoveným procentem na základě předložení dokladu prokazujícího splnění podmínek pro čerpání půjčky v průběhu roku 1993 ..."

ÚO MZe Mladá Boleslav porušil toto ustanovení tím, že poskytl příjemci p. Míčovi bezúročnou půjčku v část-

ce 3 008 000 Kč bez předložení dokladu potvrzujícího splnění podmínek pro čerpání půjčky v průběhu roku 1993 a také tím, že ke změně smlouvy nese-psal dodatek a nekontroloval dodržení podmínek ze strany příjemce;

10. čl. 5 odst. 2 písm. d) Zásad 1993, kde je mj. stanoveno:

"Smlouva o poskytované dotaci - půjčce musí obsahovat ...: ...

d) účely, ke kterým je dotace - půjčka poskytována a termín jejich realizace ..."

ÚO MZe Plzeň porušil uvedené ustanovení tím, že uzavřel s firmou Š + L spol. s r. o., Vejprnice smlouvu o poskytnutí dotačních prostředků tak, že umožňovala jejich použití i na účely, které s předmětem dotace nesouvisely;

11. čl. 5 odst. 4 Zásad 1993, kde je mj. stanoveno:

"Jakékoliv změny obsahu smlouvy musí být provedeny do 30 kalendářních dnů od data obdržení návrhu změny od příjemce dotace - půjčky dodatkem ke smlouvě ..."

ÚO MZe Děčín porušil uvedené ustanovení tím, že u 2 příjemců dotací - půjček neuzavřel dodatky smluv na změny dotačních podmínek, o nichž rozhodla rezortní dotační komise v termínech, které byly stanoveny. Dále neprovedl ve lhůtě změnu smlouvy, jejíž návrh obdržel od příjemce dotace dne 13. 6. 1994, a dodatek smlouvy vyhotovil až 3. 3. 1995;

12. čl. 6 odst. 1 Zásad 1993, kde je mj. stanoveno:

"V případě nedodržení závazků vyplývajících ze smlouvy o dotaci - půjčce resp. dodatku k ní nebo Zásad či Prováděcích pokynů, může MZe ČR od smlouvy od poskytnutí dotace - půjčky odstoupit a uplatnit u příjemce dotace - půjčky požadavek na její vrácení na účet státního rozpočtu včetně příslušného penále. Současně tuto skutečnost neprodleně oznámí příslušnému finančnímu úřadu."

ÚO MZe Karlovy Vary porušil toto ustanovení tím, že nepodnikl žádné právně účinné kroky vůči Ing. Klepsovi, u něhož zjistil, že dobytek za dotační prostředky nakoupil, dílem rozprodal, dílem nechal uhynout a získané peníze použil na jiný účel;

13. odst. 3 písm. c) a f) dotačního titulu I. A. Prováděcích pokynů 1993, kde je mj. stanoveno:

"Žádost musí být doložena: ...

c) v případě realizace stavby dokumentací, předkládanou pro územní rozhodnutí (§ 7 vyhl. č. 378/1992 Sb.) včetně tohoto rozhodnutí, ...

f) dokladem - souhlasem vlastníka s realizací podnikatelského záměru na pronajatém majetku ..."

ÚO MZe Karlovy Vary porušil citované ustanovení tím, že schválil žádost p. Pelanta o poskytnutí bezúročné návratné půjčky ve výši 249 600 Kč bez doložení předepsanými doklady;

14. odst. 3 písm. c) dotačního titulu I. A. Prováděcích pokynů 1993, kde je mj. uvedeno:

"Žádost musí být doložena: ...

c) ... V případě realizace stavby nevyžadující stavební povolení, dokumentací předepsanou § 14 a 16 vyhl. č. 378/1992 Sb., včetně stanoviska stavebního úřadu, ..."

Toto ustanovení porušil ÚO MZe Karlovy Vary tím, že schválil návratnou bezúročnou půjčku 1 502 696 Kč p. Pánikovi, ačkoliv žádost nebyla doložena předepsanými doklady (projekt a vyjádření stavebního úřadu).

ÚO MZe Sokolov porušil totéž ustanovení tím, že schválil žádost Ing. Vavřince o poskytnutí bezúročné návratné půjčky v částce 7 999 942 Kč, aniž byla žádost doložena předepsanými doklady (projektem a stanoviskem stavebního úřadu);

15. bodu 3 B dotačního titulu 3 Novelizovaných zásad 1994 a 1995, které se týká ozdravování polních a speciálních plodin, stanoví:

"Obsah žádosti: ...

d) doklad o vyhlášení karantenní oblasti a ohniska výskytu státním kontrolním a zkušebním ústavem zemědělským ...,

e) kopie karantenních opatření stanovených obecním nebo okresním úřadem, ..."

ÚO MZe Sokolov porušil uvedené ustanovení tím, že schválil přímou nenávratnou dotaci na podporu ozdravování polních a speciálních plodin firmám Sokolovská uhelná, a. s., (82 782 Kč) a Homi, s. r. o., (35 525 Kč) přesto, že jejich žádosti neobsahovaly předepsané doklady (vyhlášení karantenní oblasti, kopie karantenních opatření);

16. bodu 7 b) části A Novelizovaných zásad 1994 a 1995 (citace uvedena v části B. 4) a v návaznosti na ustanovení dotačního titulu 1. A, které se týká restrukturalizace rostlinné výroby zatravněním, kde je mj. stanoveno:

"Způsob zhodnocení účinnosti: vyhodnocení změny struktury zemědělské půdy ... Příjemce dotace předkládá vyhodnocení do 30. 9. 1994 za rok 1994 ... příslušnému územnímu odboru MZe ČR."

ÚO MZe Česká Lípa uzavřel s MVDr. Pitrou smlouvu o poskytnutí dotace na zatravnění, aniž by žadatel předepsané vyhodnocení předložil a ÚO MZe zatravnění zkontroloval. V důsledku toho příjemce dotaci obdržel, ačkoliv zatravnění neprovedl. ÚO MZe měl podle bodu 7 b) části A Novelizovaných zásad 1994 a 1995 provádět kontrolu, zda příjemce plní podmínky smlouvy. Pokud by tuto povinnost vykonával, musel by zjistit, že příjemce smlouvu nedodržel;

17. bodu 10. části E Novelizovaných zásad 1994 a 1995, kde je mj. uvedeno:

"U ostatních titulů je čerpání prostředků podmíně-

no předložením dokladů o provedení výkonů nebo prokázáním nákladů Územnímu odboru MZe ČR."

Tím, že ÚO MZe Pardubice uznal v roce 1994 za podklad k uvolnění dotaci ZD Moravany zálohové (pro forma) faktury a nepožadoval předložení dokladů o provedení výkonů nebo prokázání nákladů, porušil výše uvedené ustanovení. Také u firmy Plemko, spol. s r. o., se spokojil se zálohovou fakturou, nepožadoval předložení dokladů o provedení výkonů nebo prokázání nákladů, a tím porušil ustanovení Novelizovaných zásad.

ÚO MZe Ústí nad Orlicí porušil uvedené ustanovení tím, že v roce 1994 za podklad o uvolnění dotace ZD Sloupnice uznal zálohovou fakturu, nepožadoval do konce roku 1994 předložení dokladů o uskutečnění nákupu (dovozu) plemenných hospodářských zvířat a nezkontroloval, zda byl splněn účel poskytnuté dotace.

Další zjištění:

1. čl. 9 odst. 3 Zásad 1993, kde je mj. stanoveno:

"Příslušné útvary MZe ČR spolupracují s finančními úřady při kontrole čerpání dotací - půjček."

ÚO MZe Mladá Boleslav nezjistil koncem roku 1993 zadržení finančních prostředků ve výši 2 459 415 Kč a nesprávné použití částky 992 976 Kč. Také poskytnutá návratná finanční výpomoc na nákup stroje v částce 883 715 Kč nebyla příjemcem použita v souladu se smlouvou a ustanovením Zásad. To svědčí o nedostatečné kontrole čerpání dotací - půjček a špatné spolupráci s finančním úřadem.

Kromě výše uvedené povinnosti kontroly měl ÚO MZe podle čl. 9 odst. 4 Zásad 1993 zpracovat analýzu poskytnutých dotací - půjček podle jednotlivých dotačních titulů k datu 31. 12. 1993. Pokud by tuto analýzu ÚO MZe řádně zpracoval, musel by výše uvedené nedostatky zjistit;

2. pokynu rezortní dotační komise MZe obsaženého v zápise č. 40 ze dne 6. 10. 1993, kde je mj. stanoveno:

"... je delegována pravomoc na územní odbory MZe ČR pro uzavírání dodatků ke smlouvám týkajícím se možnosti zálohované platby. Obsahem dodatků by mělo být: Příjemce dotace může finanční prostředky čerpat zálohově. Tato zálohová platba musí být potvrzena dodavatelem. Do konce roku musí být provedena konečná fakturace a tyto zálohové platby musí být vypořádány."

ÚO MZe Pardubice porušil citovaný pokyn tím, že v roce 1993 pro uvolnění dotace v částce 2 556 610 Kč pro příjemce Ing. Voženilka uznal zálohové faktury, aniž si vyžádal předložení konečných faktur a vypořádání zálohových faktur, a tím, že neuzavřel s příjemcem dotace dodatek ke smlouvě, nepostupoval v souladu s přenesenou pravomocí a povinností obsaženou ve výše uvedeném pokynu.

ÚO MZe Ústí nad Orlicí porušil výše uvedené ustanovení tím, že za podklad pro uvolnění návratné půjčky v roce 1993 pro ZD Letohrad v celkové částce 13 029 190 Kč uznal zálohové faktury, nepožadoval předložení konečné faktury do konce roku 1993 a vypořádání zálohových faktur a s příjemcem půjčky neuzavřel dodatek ke smlouvě.

C. Příjemci dotací

Příjemci dotací - půjček porušili ustanovení:

1. § 5 odst. 2 a § 11 odst. 1 zákona č. 576/1990 Sb., v platném znění, o něž se opírala smluvní ujednání uzavřená s poskytovateli dotací na základě platných Zásad 1993 a Novelizovaných zásad 1994 a 1995 a příslušných Prováděcích pokynů:

"Na konkrétní akce nebo předem stanovené okruhy potřeb se poskytují účelové dotace, a to za podmínek stanovených zásadami dotační politiky. Mohou být použity jen na určené účely a podléhají ročnímu zúčtování se státním rozpočtem."

"Rozpočtové prostředky mohou být použity pouze v příslušném rozpočtovém roce, a to k účelům, na které byly státním rozpočtem určeny."

Uvedené předpisy porušili níže uvedení příjemci dotací - půjček tím, že poskytnuté rozpočtové prostředky (v uvedených částkách) použili k jiným účelům, než na které byly určeny, nedodrželi podmínku jejich časového použití nebo stanovený cíl (podnikatelský záměr), na jejichž základě byla přijata žádost a dotace poskytnuta:

Příjemci	Částka
Jiří Houška, Plzeň	16 037 000 Kč
Ing. Jaroslav Voženílek, Spytovice	788 985 Kč
Agrochem, a. s., Lanškroun	9 121 000 Kč
ZD Sloupnice	4 500 000 Kč
ZD Moravany	5 105 000 Kč
Plemko, spol. s r. o., Pardubice	2 345 440 Kč
František Jenček, Holín	10 560 000 Kč
Zemědělská společnost, s. r. o., Skalsko	1 067 000 Kč
Ladislav Ziebiker, Lužany	3 600 000 Kč
František Miča, Malé Všelisy	4 884 691 Kč
Galli, spol. s r. o., Velenice	6 004 000 Kč
Ing. Josef Korf, Žatec	775 569 Kč
Ing. František Jelínek, Teplice	2 127 352 Kč
Oleochemie, spol. s r. o., Cheb	678 024 Kč
František Sekáč, Kosmová	163 482 Kč
1. Opatovská, spol. s r. o., Jihlava	1 440 000 Kč
ABC, spol. s r. o., Třebíč	31 910 Kč
Agropodnik, a. s., Jihlava	43 912 000 Kč
ZD Zdounky	969 642 Kč

Podmínky smluv o poskytnutí dotací - půjček a ustanovení příslušných předpisů, jimiž byli zněním smluv vázáni, dále porušili:

- Ing. Jaroslav Voženílek tím, že při plnění předmětu dotace nepostupoval podle podmínek smlouvy a nepředlo-

žil návrh na její změnu. Do konce roku 1993 nepředložil ÚO MZe konečné faktury k zálohovým fakturám a nedovezl do konce roku 1993 hospodářská zvířata, na která mu byla poskytnuta přímá dotace z roku 1993;

- ZD Ostřetín do 30 dnů po ukončení podnikatelského závěru neprovedlo zúčtování poskytnutých dotačních prostředků;
- ZD Letohrad-Lukavice, po přechodnou dobu využívala poskytnuté prostředky státního rozpočtu na jiné účely než stanovila smlouva;
- Agrochem, a. s., Lanškroun, poskytnuté prostředky nepoužil do 20 dnů a částku 1 000 000 Kč zadržel na svém účtu 50 dnů a částku 165 045 Kč 354 dnů;
- ZOD - Statek Jičín, za poskytnuté prostředky nakoupil o 10 kusů chovného dobytka méně, než stanovila smlouva;
- Ensta, spol. s r. o., Heřmanov neprovedla úhradu splátek ve výši 571 176 Kč z poskytnuté půjčky a neuskutečněním plněním ve výši 1 276 463 Kč nedodržela ustanovení smlouvy;
- MVDr. Milan Pitra, zatravnění pozemků, k němuž se smluvně zavázal a na které obdržel 2 033 460 Kč dotace, neprovedl;
- Galli, spol. s r. o., Velenice nerealizovala předmět dotace podle podmínek smlouvy;
- Equi, spol. s r. o., Bořeň-Svinčice dotační prostředky ve výši 721 000 Kč nepoužila do 20 dnů a úhradu splátky ve výši 253 000 Kč provedla se zpožděním;
- Ing. František Jelínek, v předepsané lhůtě neuhradil stanovenou splátku 330 000 Kč;
- Oleochemie, spol. s r. o., Cheb nezajistila pro realizaci podnikatelského záměru povinné krytí 20% jeho nákladů vlastními prostředky;
- Ing. Josef Klepsa, nesplnil podmínku podnikat 7 let v předmětu činnosti a stádo dobytka, které za prostředky státního rozpočtu ve výši 694 158 Kč pořídil, dílem rozprodal a dílem uhynulo;
- Probitas, spol. s r. o., částku 157 394 Kč na nákup strojů, kterou obdržela v roce 1993 v rozporu s podmínkami smlouvy, proplatila až v roce 1994;
- Václav Pánik, nedodržel termín realizace předmětu dotace stanovený smlouvou, na který mu bylo poskytnuto 1 502 696 Kč;
- Josef Pelan, poskytnuté prostředky ve výši 249 600 Kč nepoužil v souladu s podmínkami smlouvy;
- Statek Chyšé GENETIC Export, spol. s r. o., použil poskytnuté prostředky ve výši 625 680 Kč v rozporu s podmínkami uzavřené smlouvy;
- Jih - Agro, spol. s r. o., Kaceřov použila poskytnuté prostředky ve výši 144 000 Kč v rozporu s podmínkami uzavřené smlouvy;
- ABC, spol. s r. o., Třebíč poskytnutou částku ve výši 160 000 Kč nepoužila ve lhůtě 20 dnů;

2. § 4 odst. 2 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, v platném znění:

"Účetní jednotky jsou povinny dodržovat při vedení účetnictví účtové osnovy a postupy účtování..."

a současně

§ 23 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu, ve znění pozdějších předpisů:

"Základem daně je rozdíl, o který příjmy, s výjimkou příjmů osvobozených od daně, převyšují výdaje (náklady) vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení, a to při respektování jejich věcné a časové souvislosti v daném zdaňovacím období ..."

Uvedené ustanovení porušil podnik Milo, a. s., Olomouc tím, že zaúčtoval do základních prostředků technologické zařízení pro výrobu bionafty v hodnotě 100 352 647 Kč, ačkoliv nebylo dokončeno a neplnilo svou výrobní funkci. Toto technologické zařízení také daňově odepisoval, ačkoliv nebylo dokončeno a nevyrábělo;

3. § 451 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů:

"Bez důvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu ..."

Firma Galli, spol. s r. o., Velenice se bezdůvodně obohatila tím, že si ponechala částku 6 004 000 Kč, kterou jí v prosinci 1994 zaslalo MZe duplicitně, tuto částku nevrátila, neoprávněně s ní nakládala až do doby kontroly z ÚO MZe a finančního úřadu. Finanční úřad jí předepsal vratku a penále, firma však požádala MF o zmírnění tvrdosti zákona, penále jí bylo prominuto a umožněno vrácení finanční částky až v září 1995.

Shrnutí:

Rezort zemědělství měl v letech 1993 a 1994 pro účely dotací do APK k dispozici každý rok částku 5,1 mld. Kč, tj. menší objem finančních prostředků státního rozpočtu, než požadoval. Přesto s nimi vždy nenakládal, jak prokázala kontrola, účelně a hospodárně.

Zjištěné nedostatky spočívaly zejména:

1. V nekonceptním přístupu k poskytování dotací. Docházelo k častým změnám dotačních podmínek a do-

tačních titulů (např. v roce 1994). Zásady a Prováděcí pokyny byly vydány pozdě, počátkem kalendářního roku. Zemědělci - žadatelé o dotace neznali podmínky poskytování dotací před zahájením hospodářského roku a na více let dopředu, což je zvláště důležité např. u programu ozdravování hospodářských zvířat a zlepšování jejich genetického potenciálu, tj. dlouhodobých a finančně nákladných akcí.

2. Smlouvy o poskytnutí finančních prostředků ze státního rozpočtu nebyly jednoznačné pro jednu formu dotací.

3. Zásady pro poskytování dotací a Prováděcí pokyny, na něž navazovaly smlouvy, neměly charakter obecně závazného právního předpisu, což má význam zejména při případném vymáhání vrácení neoprávněně poskytnutých nebo zadržovaných prostředků státního rozpočtu.

4. Při poskytování finančních prostředků státního rozpočtu u některých dotačních titulů (zatravnování, údržba TTP) byly uplatňovány takové formy dokladování nároků (jako např. čestné prohlášení), které umožňovaly jejich neoprávněně použití.

5. Výsledky kontroly plnění programu Bionafta jsou dokladem nesystémového přístupu k realizaci podpory technického využívání zemědělské produkce, které je nesporně potřebné.

6. Příklady nakládání MZe s prostředky státního rozpočtu svědčí o nerespektování zákona č. 576/1990 Sb., zákona č. 331/1993 Sb. a dalších, a to nejen MZe, ale i MF.

7. Vlastní kontrolní činnost některých ÚO MZe byla málo důsledná a účinná. Důsledkem toho bylo neoprávněně použití nebo zadržování prostředků státního rozpočtu příjemci.